

Vinko Vodopivec

NABOR VENETSKIH NAPISOV, DELITEV, PREVOD IN SLOVAR

Ključne besede: arheologija, genetika, govor, jezikoslovje, kentum, satem, slovenščina, praslovanščina, teorija kontinuitete, Etruščani, Veneti, Wendi, Reti, Frigijci, Rimljani

Key words: archaeology, genetics, speech, linguistics, kentum, satem, continuity theory, Slovenian, Old Slavic, Etruscans, Veneti, Wends, Rhaetians, Phrygians, Romans

Abstract

Collection of Venetic inscriptions, division, translation, vocabulary

Venetic inscriptions are for that epoch quite extended. They are known for a long time and different more or less qualified people studied them. First of all there are on the one side recognised Venetologists who do not understand the inscriptions and on the other side the Slovenetologists who understand these inscriptions on Slavic bases. While the transliterations are in principle not different, between Venetologists and Slovenetologists there are essential differences in understanding the inscriptions. Italian, French and German Venetologists argue the source of Venetic expressions from Kentum group on basis of Greek, Latin, Romance, and even on German bases, although for such arguing they have no real base, because by their own statements they do not understand them. As a rule they read in inscriptions only names, what makes possible almost any explanation, while with fictitious names all texts even those completely not understood could be explained. Such readings can be treated only as working hypotheses, which are convincingly rejected on comparison of their translations and the translations of Venetic and some Etruscan inscriptions on Slavic bases. Slovenetologists represents the Satem and Slavic origin of Venetic inscriptions and by good understanding of Venetic and many Rhaetian, Wendic, Phrygian and Etruscan inscriptions they confirm the regularity of their suppositions.

Till now Venetic inscriptions have not been treated together, therefore here all Venetic texts are subordinated to the same criteria and so the comparison on expression, intention and contents are feasible. At successive treatment on giving hypotheses, analysis and results is visible that all Venetic texts can be understood on Slavic basis. Based on understanding of contents, good division of continuous inscriptions is obtained, which gives the base for a credible Venetic vocabulary. Slovenian and its numerous dialects as an archaic language is an exceptional tool for studying the oldest Slavic texts. Its usefulness proved also in this case, so there was no need to use the reconstructed Old Slavic. Collection of texts is sufficiently extended and documented by archaeology, language and time, to give feasible conclusions. More than $\frac{3}{4}$ of inscriptions reach excellent transliterations and more than $\frac{1}{2}$ reach excellent translation. This confirms successful transliteration, reading, translation, and vocabulary. Such results confirm Veneti as Slavic and Slovenian language ancestors. By the last data of archaeology, genetics and linguistic, Veneti settled the territories, at that time Venetic and now Slavic, as well as a bigger part of present-day Germanic and Romance ones, already in Old Stone Age. These latest scientific statements are bests incorporated by the Continuity Theory, which is efficiently supported by facts, so we can consider it as a winner among the development and migration theories.

Uvod

Venetske napise so proučevali že številni znanstveniki [1-6], ki jih poimenujemo venetologi, za razliko od slovenetologov, ki proučujejo venetske napise na slovanskih osnovah. Venetologi do sedaj venetskih zapisov niso razumeli in jih niso ustrezno prevedli, njihova razmišljanja o njihovem pomenu pa nimajo stvarne podlage za razumevanje teh napisov. Slovenetologi so obravnavali že večje število zapisov in so bolj ali manj uspešno poskušali ugotoviti pomen posameznih venetskih napisov, niso pa obravnavali vseh napisov skupaj. Skupno obravnavanje napisov je koristno, saj se tako lahko bolje pokažejo določene značilnosti in zakonitosti, ki pri posameznih napisih niso razvidne. Ob prebiranju starih zapisov imamo na voljo več možnosti, ki nam jih nudijo sedanji jeziki, etimološki slovarji in rekonstrukcije prajezikov na podlagi različnih jezikoslovnih metod. Pri rekonstrukcijah prajezikov je treba poudariti izrazito prednost poligenetske metode, ki predpostavlja več prvotnih in kasnejših izhodišč za razvoj posameznih jezikov in ima bistvene logične in jezikovne prednosti pred monogenetsko metodo, ki predpostavlja enotno izhodišče. Monogenetska metoda je zato že v osnovi napačna, saj vnaprej določa enostransko rekonstrukcijo jezikov v preteklost, kljub temu pa jo pretežno uporabljajo naši jezikoslovci. Posebno problematična je v tem pogledu rekonstrukcija praslovanščine, saj ni uporabljena niti ustrezna metoda, niti niso upoštevani ustrezni materiali [7]. »Znanost«, ki ob rekonstrukcijah prajezikov zavrača upoštevanje vseh pisnih virov, zlasti najstarejših, je v nasprotju z znanstvenimi metodami in z znanstveno etiko. Rekonstrukcija praslovanščine, ki ne upošteva podatkov, ki jo nudijo najstarejši zgodovinski jeziki, predvsem venetski in drugi zapisi razumljivi na slovanskih osnovah, ne vzdrži znanstvene kritike [8].

Naši zgodovinarji, jezikoslovci in arheologi pretežno še vedno zagovarjajo imperialistično vsiljeno teorijo 19. stoletja o naselitvi zahodnih in južnih Slovanov na današnje ozemlje v 6. stoletju, pa čeprav ni za to teorijo nobenega dokaza. Zavračajo pa sodobno teorijo kontinuitete, ki je podprta z mnogimi starimi in novimi dokazi, ki jih nudijo sodobne raziskovalne metode in preiskave [9,10]. Tako zavračanje je še posebej nevzdržno ob nedvoumnih dokazih genetskih raziskav, zato jih naši znanstveniki nočejo proučevati in jih kratkovidno zavračajo [11-13]. Enako zavračajo nedvoumno razumevanje venetskih in starejših etruščanskih napisov na slovanskih osnovah, pa čeprav so jezikovni dokazi vsakemu slovanskemu razumniku razvidni. Prav tako so razvidni tudi rezultati venetologov, ki sami priznavajo, da venetskih napisov ne razumejo. Ampak za naše »znanstvenike« je pomembnejše tuje neznanje kot domača pamet in dela domačih avtorjev slovenetologov. Ti mnogokrat v svojih zaključkih sicer nimajo povsem prav, vendar znanstvenik zaradi posameznih napak nikoli ne zavrže celotnega znanja in delovanja.[8, 14-31].

Delovni hipotezi

Delovni hipotezi, ki sta bili uporabljeni pri primerjavi različnih prečrkovanj in branj etruščanskih zlatih Pyrgijskih ploščic in drugih venetskih napisov [16,27,28], zaradi podrobnosti primerjav različni prečrkovanj in branj istih napisov raznih avtorjev, pri obravnavi vseh venetskih napisov nista uporabni in sta ustrezno preoblikovani:

Ocenjena verjetnost deleža berljivosti črk in ocenjena verjetnost deleža prepoznanih črk v posameznem napisu dajeta skupno verjetnost prečrkovanja napisa.

Ocenjena verjetnost prebranih besed in ocenjena verjetnost vsebine prebranega napisa v posameznem prevodu dajeta skupno verjetnost prevoda napisa.

Mejne vrednosti so podane v tabeli 1.

Tabela 1. Kriteriji ocenjevanja verjetnosti prečrkovanj in prevodov:

Ocena	verjetnost prečrkovanj	verjetnost prevodov
odlično	> 0,85	> 0,80
prav dobro	> 0,70	> 0,60
dobro	> 0,55	> 0,40
zadostno	> 0,40	> 0,20

Treba je poudariti, da so ocene verjetnosti deleža berljivosti črk in ocene verjetnosti deleža prepoznanih črk, tako kot ocene verjetnosti prebranih besed in ocene verjetnosti vsebine prebranega napisa, ocenjene na osnovi avtorjevega znanja, pridobljenega pri podrobni obravnavi v literaturi navedenih etruščanskih, venetskih in retijskih napisov. Pri teh podrobnih obravnava je bilo primerjanih več prečrkovanj in več prevodov istih napisov, s strani različnih avtorjev, s primerjalnimi prečrkovanji in prevodi. Pri prečrkovanjih je bilo primerjano število napačno prečrkovanih črk s številom vseh črk primerjalnih prečrkovanj in določen delež napačnih prečrkovanj. Pri prevodih pa sta bili za vsak prevod ugotovljeni števili prepoznanih črk in prepoznanih besed v prevodih. Primerjalno s številom vseh črk in s številom vseh besed v primerjalnih prevodih pa so bili določeni tudi deleži ustreznosti tako za prepoznane črke kot za prepoznane besede.

Metodologije

Osnova za obravnavo je seznam venetskih besed objavljen v različnih publikacijah [1-6, 32], od katerih je najpomembnejša *La lingua Venetica* [1], ki ima tudi obširno slikovno gradivo, ki je omogočilo preveritev prečrkovanja večine venetskih napisov.

Metodologije zajemajo dve bistveni področji in sicer: prečrkovanja, ki vsebujejo: prečrkovanje in abecedo ter prevode, ki vsebujejo: skupine črk kot besede, razumljive besede, okrajšave, premete, delitve zveznega besedila, smeri branja, variante, puntacije in namene napisov.

Prečrkovanje

Že venetologi [1-6] so pravilno ugotovili, da pri venetskih napisih ne gre za slikovno ali zlogovno pisavo, ampak za črkovne zapise, kjer en znak pomeni le eno črko, ki pa je lahko tudi dvoglasnik in ima pri izgovorjavi lahko tudi več podobnih pomenov. Sodobni glasovi indoevropskih jezikov zahtevajo približno 30 različnih znakov, običajne abecede pa imajo tako kot slovenščina le okoli 25 znakov, zato si moramo pri zapisih govornih besed pomagati na različne načine, predvsem z dvočrkovnimi pa tudi z veččrkovnimi zapisi, ki so najočitnejši v nemščini in francoščini. Tudi mi imamo več dvočrkovnih zapisov:

ku, ks, dz, dž, nj, lj itd. Različnosti med sedanjimi zapisi in izgovorjavami nas opozarjajo na podobne razlike tudi pri venetski pisavi in izgovorjavi, ki je ni mogoče v popolnosti ugotoviti, saj še za današnja narečja to ni možno brez uporabe številnih simbolov, ki poleg osnovnega glasu podajajo tudi dodatne poudarke in načine izgovorjave.

Pri ugotavljanju glasov za posamezne črke je najboljša osnova dobro razumljeno besedilo v znanih sedanjih ali izumrlih jezikih, z znano pisavo in znano izgovorjavo posameznih glasov. Tu nam pri venetskih napisih najbolje služi slovenščina s svojimi številnimi narečji, z izjemnim številom različic v pomenu in izgovorjavi, z bogatim glasoslovjem in številnimi premenami posameznih glasov, zlasti pa z različnimi izgovorjavami posameznih samoglasnikov.

Za začetno osnovo pri prepoznavanju posameznih črk pa nam služijo enake besede napisane v starejši venetski pisavi, v latinsko venetskih napisih kjer gre za mešanico latinskih in nekaterih venetskih in vmesnih znakov za posamezne črke, predvsem pa s primerjavo znanih besed v novejši latinici, ki je praviloma obdržala znake za posamezne glasove do današnjih dni. Tako so z veliko gotovostjo ugotovljeni ustrezni osnovni glasovi za naslednje črke venetske abecede z znanimi črkami in glasovi iz latinice:

Abeceda

A	B	C	D	E	G	H	I	K	L	M	N	O	P	R	S	Š	T	U	V	Z
a	b	c	d	e	g	h	j	k	l	m	n	o	p	r	s	š	t	u	v	z
A	B	C	D	E	G	H	I	K	L	M	N	O	P	R	S	Š	T	U	V	Z

Navedeni so običajni znaki, katerih glasovi večinoma ustrezajo navedenim črkam, včasih pa se uporabljajo tudi drugi znaki z različnimi pomeni oz. glasovi, ki pa so v večini dobro določeni v navedeni literaturi.

Drugi možni pomeni zgornjih znakov:

Soglasniki	B	C	D	G	H	K	L	M	N	P	R	S	Š	T	V	Z
	g	č	t	h	g	c	u			t		z		p	u	ž
	v	k	z	b								ž		c		
				ž										č		

Soglasniki so urejeni po slovenski abecedi. Manjka črka F, ki je Veneti niso imeli, navedeni pa so tudi različni glasovi za posamezne črke, ki se najpogosteje pojavljajo ob navedenih črkah pri venetskih napisih.

Samoglasniki	A	E	I	O	U
	ja	je	ji	jo	ju
	ua	ue	ui	uo	uu

Pri samoglasnikih praviloma ni drugačnih prečrkovanj, razen črke I, ki istočasno označuje tudi črko J in se mnogokrat veže z vsemi samoglasniki. Posebnost je možna različna izgovorjava samoglasnika e kot è, ê ali é, in ki se zlasti kot polglasnik ə veže skoraj na vse soglasnike. Veže pa se tudi na samoglasnike, zato so pogosti dvoglasniki, predvsem z u, ki so pogosto prisotni tudi v mnogih slovenskih narečjih.

Upoštevana so pravilna prečrkovanja z ustreznimi znaki in glasovi in določeni z ustreznimi prevodi in ne napačna prečrkovanja venetologov, ki včasih namesto I uporabljajo H, ter po nepotrebnem uporabljajo grške črke za glasove, ki naj bi jih bolje izrazili z grškimi črkami. Za pravilni zapis glasov bi morali uporabiti ustrezne simbole kot za črko Š, ali pa jih normalno prečrkovati in sicer:

$$\phi = B \quad \vartheta = T \quad \chi = G$$

Delitev zveznega besedila in prevodi

Obravnavanje predpostavljeno nerazumljivega besedila mora potekati postopno tako, da se po posameznih značilnostih določi prepoznane skupine črk: 1, 2, 3, 4, 5 in več črk, ki omogočajo določiti njegov pomen. Znanе besede, ki predstavljajo samostalnike, glagole, pridevnike, imena, zaimke, vzklike in druge besedne oblike, omogočajo začetno delitev zveznega besedila, ki se z dopolnjevanjem znanja in izkušenj iz drugih napisov stalno dopolnjuje. Tako postajajo zvezna besedila čedalje bolj smotrno razdeljena na posamezne besede in njihovi prevodi čedalje bolj razumljivi in zanesljivi.

Skupine večkrat ponavljajočih se črk ki predstavljajo besede

Za razumevanje prebranega besedila so najpomembnejše daljše in razumljive besede, pomembne pa so tudi krajše številne besede, saj omogočajo ustrezno delitev zveznega besedila in razumevanje celotnega besedila. Nerazumljive besede ali točneje nerazumljive skupine črk so v prevodih označene z vprašaji.

daljše	razumljive	številne	odlično
daljše	razumljive	manj številne	prav dobro
krajše	razumljive	številne	prav dobro
krajše	razumljive	manj številne	dobro
slabše razumljive			zadostno
nerazumljive			nezadostno

Razumljive besede

Za razumevanje prebranega besedila so pomembne vse prepoznane in razumljive besede, zlasti imena božanstev, pa tudi mnoge okrajšave. Razumljivo je, da so bile okrajšave bistveno pogostejše kot pa so danes in to tako zaradi omejenega prostora, kot tudi zaradi bistveno težjega zapisovanja v kamen ali kosti, lončevino ali kovino.

imena znanih božanstev	zanesljivo
besede znanih pomenov	zanesljivo
vzkliki znanih pomenov	zanesljivo
okrajšave znanih pomenov	manj zanesljivo

Okrajšave

Okrajšave so zelo pogoste in nam lahko kažejo tudi takratno govorno besedo, ki je tako kot tudi danes praviloma odstopala od pravopisne besede. Večkrat so izpuščene manj pomembne črke, ki jih tudi danes v pogovornem jeziku ne izgovarjamo, čeprav bi jih morali po pravopisu izgovarjati in tudi zapisati. Mnogo pa je tudi pravih okrajšav, kar se lepo vidi iz mnogih oblik nekaterih dobro prepoznavnih besed in imen božanstev, zlasti Trumusicatei v različnih oblikah. Okrajšave so lahko delne ali pa skoraj popolne, saj največkrat opazimo le prvi del besede, včasih pa je okrajšava tako korenita, da zajema le prvo črko.

okrajšave glagolov,
okrajšave samostalnikov,
okrajšave pridevnikov,
okrajšave zaimkov,
okrajšave predlogov,
okrajšave trdilnic in nikalnic, medmetov in drugih besed.

Premeti

Pri premetih velja posebna pozornost napisom berljevih v obeh smereh, ki so očitna značilnost posameznih skupin napisov.

značilni premeti: alkomno = lakomno; ira - ria -rio -roi = rai; sve = vse,
manj značilni premeti: iom = moi; virem = meriv; van =nav

Delitev praviloma zveznega besedila

Delitev zvezno pisanega besedila je pri znanih daljših besedah ustrezna in zelo zanesljiva, medtem ko je delitev pri znanih krajših besedah praviloma le zanesljiva. Pri okrajšavah je možno upoštevati delitev kot pravilno le z dobrim razumevanjem celotnega smiselno prebranega dela napisa ali celotnega besedila.

delitev pri znanih besedah,
delitev pri znanih in pogostih okrajšavah.

Smer branja

Smer branja je praviloma podana s smerjo črk in je praviloma od desne proti levi
običajna smer branja,
nasprotna smer branja,
obe smeri branja.

Pri težavnih zapisih v kamen so tudi takratni ljudje prej določili, kaj hočejo zapisati in pri tem vsaj včasih upoštevali tudi obratno smer branja, ki je tako prikazala njihovo duhovitost ali pa poseben namen. Večkrat gre tudi za prikrit namen, saj tudi takrat znanje pisave in branja ni bilo vsakomur dostopno. Taki ugotovljeni zapisi so prevedeni tudi v obratni smeri.

Variante (variantne vsebine, variantne delne vsebine)

Variantne vsebine celotnih napisov so sicer možne, vendar se praviloma pojavljajo le pri zelo kratkih napisih z okrajšavami, ki so zato lahko tudi večpomenski in je njihov pravi pomen le težko nedvoumno določljiv. Zelo kratki napisi zato praviloma niso upoštevani, saj veliko število možnih bralnih inačic ne omogoča trdnih zaključkov.

Delne variantne vsebine, ki praviloma le malo ali skoraj ne spreminjajo pomena prebranega besedila pa so prisotne in so v prevodih pogosto tudi prikazane.

Večina napisov je verske vsebine, saj gre za podobne prošnje, morda celo istemu božanstvu ali posredniku ali pa gre za podobne nagrobne napise. Pri takih napisih je verjetnost razumevanja posameznega napisa praviloma zelo velika. Drugače je pri napisih, ki nimajo izrazite podobnosti z drugimi napisi in gre za neobičajno vsebino. Tu izstopa ravno najstarejši venetski napis Es 120, kjer so posebej prikazani in ovrednoteni prevodi različic, saj je to primer neobičajnega napisa, ki je berljiv tudi v obratni smeri.

Punktacija

Zapisi v sedanjih jezikih so praviloma deljeni s presledki v posamezne besede, čeprav se v izgovorjavi povezujejo v posamezne sklope. Očitno pri zvezno pisanih venetskih besedilih ni tako, ampak je delitev na posamezne besede možna le z dobrim razumevanjem celotnega besedila, kar takratnim prebivalcem očitno ni predstavljalo večjega problema. Današnji raziskovalci pa lahko pridejo do dobrega razumevanje le s študijem posameznih besed z znanim pomenom. Pri vsaj nekaterih venetskih napisih se pojavljajo pike, ki bi lahko pomenile tudi delitev na besede. Šele z razumevanjem besedil pa se je potrdil oblikovni in praviloma le pri manj izrazitih črkah uporabljen poudarek posamezni črk, ki ne predstavljajo kakšnih delitev, znakov ali poudarkov, ampak le poudarjajo dobro ločljivost posameznih črk. Pri etruščanskih Pyrgijskih ploščicah se je izkazalo, da so posamezne pike le pomenile delitev na besede, vendar praviloma le tam, kjer je bila zaradi pravilnega razumevanje besedila potrebna dodatna pozornost. Podobno je tudi pri latinskih napisih, kjer pike praviloma ne predstavljajo ločitev na posamezne besede, ampak le delitev na posamezne besedne sklope. Pri venetskih in venetsko-latinskih napisih pa pike praviloma ne predstavljajo delitvenega ali glasovnega pomena.

Namen posameznih skupin besedil

Vsak napis je narejen z določenim namenom in bistvo pravilnega razumevanja je ravno v tem, da čim bolj ugotovimo, kaj so hoteli ustvarjalci napisa povedati sodobnikom. Če lahko ugotovimo vsaj okvirni namen besedila, ki ima po možnosti še skupne značilnosti s posameznimi večjimi skupinami napisov, z znanimi oblikami in zlasti z znanimi nameni in vsebinami, nam to mnogo olajša razumevanje napisa, saj se pri znanem namenu lažje vživimo v okolje in želje avtorja ali naročnika posameznega napisa.

Venetska besedila lahko združujemo glede na posamezne časovne, področne ali območne skupine, ki imajo skupne značilnosti in pogosto tudi mnoge skupne besede. Izstopajo predvsem votivni in nagrobni napisi, ki predstavljajo večino znanih venetskih

napisov. Votivni napisi se zbirajo predvsem okrog dveh božanstev in sicer REITIIAI in TRUMUSICATEI. Pomembno skupino predstavljajo tudi napisi na nagrobnih spomenikih ali napisih s podobno vsebino, ki se poleg navedenih božanstev grupirajo glede na način in kraj smrti, sorodstvo z žalujočimi, starost ob smrti in glede na način pokopa. V tej skupini so pomembne sestavine: objokovanje pokojnika, želje žalujočih da bi ostali povezani, želje da tudi po smrti zadrže svoje boljše lastnosti ali mladost, pa tudi želje svojcev za udobno večnost pokojnika.

Analize

Pri študijah napisov in analizah so upoštevane splošne statistične verjetnosti, ki pri daljših razumno prečrkovanih in razumljivih zapisih dajejo visoke verjetnosti, pri krajših nepopolnih in slabše razumljivih napisih pa manjše verjetnosti prečrkovanj in prevodov. Z večanjem dolžine besed in napisov se bistveno zmanjšujejo možnosti slučajnega pokrivanja kombinacij skupin črk v napisih s posameznimi jezikovnimi značilnostmi, zlasti z besedami podobne izgovorjave in istočasno znanega pomena v sedanjih ali v starih jezikih.

Obseg dobro ohranjenih in dovolj dolgih napisov je zadosti velik, da omogoča nedvoumne zaključke, še zlasti če je možno prebrati in na isti osnovi razumeti večino obravnavanih napisov. Taka pogostost izključuje slučajnost ujemanja, zato je bistvena pri obravnavanju pomena napisov in potrjuje verodostojnost prečrkovanja, branja in razumevanja vsebine in namena obravnavanega napisa.

Prečrkovanja

V Katalogu napisov in besed so prikazane ocene verjetnosti berljivosti črk in ocene verjetnosti deleža prepoznanih črk v posameznem napisu, ki skupno dajeta verjetnost prečrkovanja. Pri prečrkovanih venetologov je treba opozoriti, da po nepotrebem uporabljajo nekatera prečrkovanja v obliki grških in drugih črk za glasove, ki bi jih tako bolje izrazili, morali pa bi uporabiti ustrezne simbole kot za črko š in sicer:

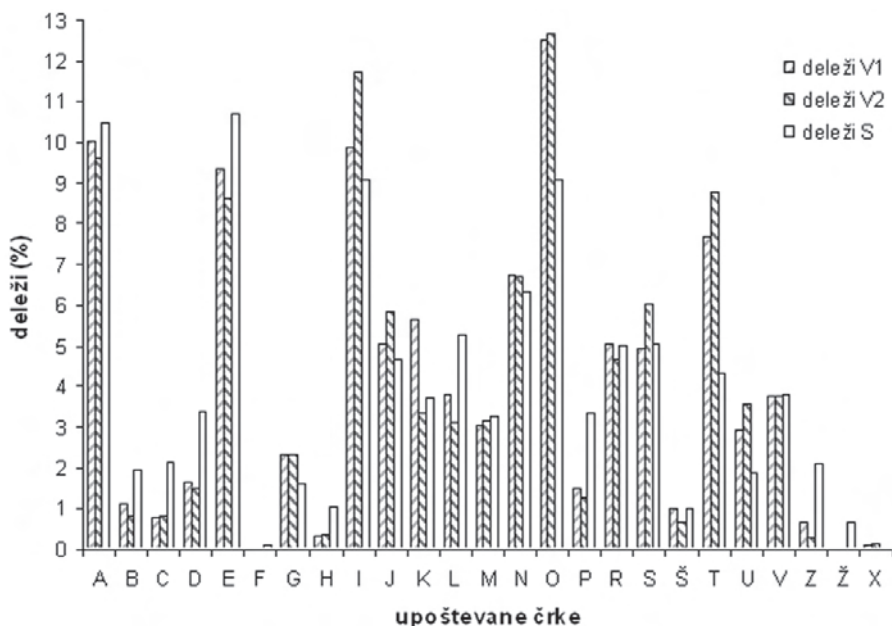
črko I-i prečrkujejo včasih kot	H-h,	glej Atestinske tablice: VIR VIN VIL
črko T-t ki jo prečrkujejo kot	TH - Θ-θ,	
črko B-b ki jo prečrkujejo kot	F - Φ-φ,	čeprav črke F Veneti niso imeli,
črko G-g ki jo prečrkujejo kot	H - X-χ.	[8]

Napačna pa so tudi nekatera prečrkovanja, ki bistveno spremenijo možnost prepoznavanja napisane vsebine. Značilen primer je napis iz Negove, kjer se črka B zamenjuje s črko D in obratno. Tako prečrkovano besedilo se ne da razumeti, s popravkom navedene napake pa je mogoče pravilno prečrkovanje in dobro razumevanje navedenega besedila. Napaka je morda slučajna, bolj verjetno pa je zavestna, saj je črka D v venetskih napisih, prav tako kot tudi v tem napisu, skoraj še enkrat pogostejša kot črka B:

DUBNIBANUABI	nestrokovno prečrkovanje onemogoča razumevanje napisa
BUDNI DAN UADI	pravilno prečrkovanje se potrdi z razumevanjem besedila
Budni dan vadi	Popolno razumevanje potrjuje pravilno prečrkovanje. [31]

Primerjava prečrkovanj je izvedena tudi na primeru iz doktorske disertacije Primoža Jakopina [33]: *Zgornja meja entropije pri leposlovnih besedilih v slovenskem jeziku*. Upoštevana so besedila 60 del, 40 avtorjev in vsa besedila Cirila Kosmača – 52 del, v skupnem številu znakov 19.281.418, kot so podani v tabeli 28 v poglavju 5.1 Znaki. Iz tabele, kjer so navedeni posamezni znaki, so sešteti vsi znaki za črke in je tako dobljeno število 14.268.254, kar je 2080 krat večji vzorec od korigiranega venetskega vzorca V2. Razlika med naborom vseh znakov in naborom črk v velikosti 5.013.164 znakov je velika in obsega 3.462.851 presledkov ter drugih ločil, števil, oklepajev in drugih znakov.

Graf 1. Deleži črk prebranih venetskih napisov V1 (8728 znakov), napisov brez ponavljajočih se besed V2 (7.112 znakov) in deleži izbranih slovenskih besedil S (14.268.254 znakov)

Iz grafa je lepo vidno bistveno ujemanje črk med prevedenimi venetskimi napisi in zajetimi slovenskimi besedili. Treba je opozoriti, da je razmerje črk I in J upoštevano tako kot je pri slovenskih besedilih, saj venetski napisi teh črk ne ločujejo, črka Č pa je upoštevana pri črki C. Opazna je izravnava med črkami: H in G, med črkami Z, Ž in S, med črkami B in G, med črkami C, D in T, med črkami P in T ter med črkami G in Ž, kar je že opozorjeno pri možnih izgovorjavah pri metodologijah prečrkovanj. Opazna je razlika med V1 in V2 zaradi izpustitve črk OEKA s spremenljivo zadnjo črko in VIR VIN VIL ter DRDNDL TRTNTL KRKNKL MRMNML PRPNPL ŠRŠNŠL in ZRNZL iz ponavljalnega dela Atestinskih tablic. Opazno je tudi odstopanje pri I in O, kjer gre predvsem za vsebino napisov, ki so pretežno žalnega značaja in izstopajo besede IOI in OI ter IU in IUI. Edino večje in nepojasnjeno neujemanje je pri črki L, ki se ne da razložiti z venetskimi besedili, je pa razumljivo zaradi določila slovenskega knjižnega jezika, da se mnogokrat piše L izgovarja pa U, kar pojasni tako manjše število črke L kot večje število črke U.

Podatki za graf 1 so podani v tabeli 2 s seštevki vseh prebranih in dodanih črk in njihovih deležev po posameznih stolpcih.

Tabela 2. Števila in deleži črk prebranih venetskih napisov "V1", napisov brez ponavljajočih se besed "V2" in izbranih slovenskih besedil "S"

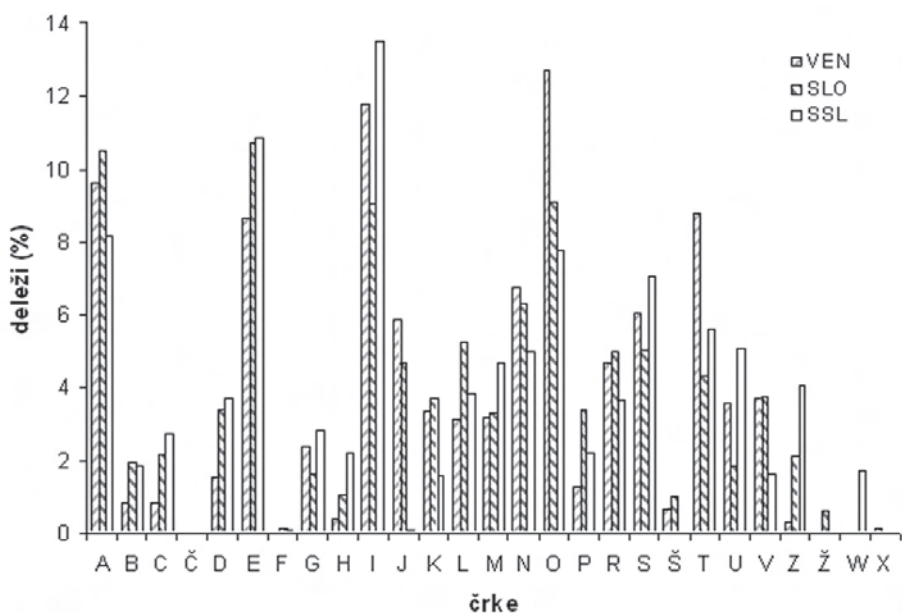
ČRKA	V1	V2	S	V1	V2	S
	število	število	število	%	%	%
A	876	683	1493837	10,04	9,60	10,47
B	98	60	276435	1,12	0,84	1,94
C	70	59	305904	0,80	0,83	2,14
D	145	108	483354	1,66	1,52	3,39
E	817	615	1527308	9,36	8,65	10,70
F	1	1	15671	0,01	0,01	0,11
G	206	168	233506	2,36	2,36	1,64
H	27	26	149351	0,31	0,37	1,05
I	865	835	1290984	9,91	11,74	9,05
J	442	417	666720	5,06	5,86	4,67
K	491	239	528805	5,63	3,36	3,71
L	332	222	750912	3,80	3,12	5,26
M	264	225	471258	3,02	3,16	3,30
N	588	478	902321	6,74	6,72	6,32
O	1093	902	1296470	12,52	12,68	9,09
P	128	89	481082	1,47	1,25	3,37
R	442	332	714355	5,06	4,67	5,01
S	431	429	720715	4,94	6,03	5,05
Š	88	49	142079	1,01	0,69	1,00
T	672	624	617265	7,70	8,77	4,33
U	254	254	268212	2,91	3,57	1,88
V	327	266	538535	3,75	3,74	3,77
Z	60	20	299833	0,69	0,28	2,10
Ž	1	1	92173	0,01	0,01	0,65
X	10	10	1169	0,11	0,14	0,01
SKUPAJ	8728	7112	14268254	100,00	100,00	100,00

Primerjava prečrkovanj je izvedena tudi glede na najstarejša slovenska besedila [34] v grafu 2:

- Brižinski spomeniki
- Celovski rokopis
- Stiški rokopis
- Starogorski rokopis

Očitno je, da je venetski zapis bližje sedanjemu slovenskemu zapisu kot najstarejša slovenska besedila, čeprav nima znaka za črki Č in Ž, saj se bolje ujema pri 14 črkah in sicer: A, G, H, K, M, N, R, S, Š, U, V, Z, Ž in W. Najstarejša slovenska besedila pa nimajo znakov za črke Č, Ž, Š in se bolje ujemajo le pri 10 črkah in sicer: B, C, D, E, I, L, O, P, in T.

Pri črki Z je treba upoštevati, da Veneti praviloma niso ločili S in Z, O pa zamenjuje U. Črke Č, F, J in X pa zaradi malega obsega in neskladja niso upoštevane v tej primerjavi.

Graf 2. Primerjava venetskih, slovenskih in staroslovenskih črkovnih zapisov

Podatki za graf 2 so podani tudi v tabeli 3.

Tabela 3. Primerjava venetskih, slovenskih in staroslovenskih črkovnih zapisov

Znak	Venetsko	Slovensko	Staro slov.	Venetsko	Slovensko	Staro slov.
	št.	št.	št.	%	%	%
A	683	1493837	815	9,60	10,47	8,15
B	60	276435	188	0,84	1,94	1,88
C	59	305398	272	0,83	2,14	2,72
Č	0	506	0	0,00	0,00	0,00
D	108	483354	373	1,52	3,39	3,73
E	615	1527308	1087	8,65	10,70	10,88
F	1	15671	8	0,01	0,11	0,08
G	168	233506	284	2,36	1,64	2,84
H	26	149351	220	0,37	1,05	2,20
I	835	1290984	1350	11,74	9,05	13,51
J	417	666720	10	5,86	4,67	0,10
K	239	528805	162	3,36	3,71	1,62
L	222	750912	387	3,12	5,26	3,87
M	225	471258	469	3,16	3,30	4,69
N	478	902321	499	6,72	6,32	4,99
O	902	1296470	773	12,68	9,09	7,73

Tabela 3 Nadaljevanje

Znak	Venetsko	Slovensko	Staro slov.	Venetsko	Slovensko	Staro slov.
	št.	št.	št.	%	%	%
P	89	481082	219	1,25	3,37	2,19
R	332	714355	363	4,67	5,01	3,63
S	429	720715	705	6,03	5,05	7,05
Š	49	142079	0	0,69	1,00	0,00
T	624	617265	558	8,77	4,33	5,58
U	254	268212	508	3,57	1,88	5,08
V	266	538329	165	3,74	3,77	1,65
Z	20	299833	404	0,28	2,10	4,04
Ž	1	92173	0	0,01	0,65	0,00
W	0	206	174	0,00	0,00	1,74
X	10	1169	1	0,14	0,01	0,01
SKUPAJ	7112	14268254	9994	100,00	100,00	100,00

Prevodi

V Katalogu napisov in besed so podani prevodi v slovenščino in angleščino, prikazane pa so tudi ocene verjetnosti prebranih besed in ocenjene verjetnosti vsebine prebranega napisa, ki dajejo skupno verjetnost prevoda napisa. Upoštevana so do sedaj znana razumevanja napisov v navedeni literaturi [15,22,23,25,26] in sicer:

[15] Es1, Es2, Es3, Es4, Es5, Es7, Es10, Es21, Es23, Es24, Es25, Es26, Es28, Es31, Es32, Es40, Es41, Es42, Es44, Es45, Es46, Es48, Es49, Es50, Es51, Es52, Es53, Es54, Es55, Es56, Es57, Es58, Es59, Es64, Es73, Es76, Es77, Es78, Es79, Es80, Es82, Es83, Es89, Es104, Es105, Es106, Es107, Es111, Es112, Es119, Es120, Es122, Es135, Ag1a, Ag1b, Ts1, tr1, Tr3, Od5, Od7, 1, P398, Is1, Is2, Is3, Ca1, Ca2, Ca4, Ca5, Ca6, Ca7, Ca9, Ca11, Ca12, Ca14, Ca15, Ca16, Ca18, Ca19, Ca24, Ca31, Ca48, Ca62, Ca64, Ca65, Ca66, Ca67, Ca68, Ca69, Bl1, Pa1, Pa2, Pa3, Pa6, Pa7, Pa8, Pa9, Pa11, Pa13, Pa15, Pa16, Pa20, Pa21, Pa25, Pa26, Pa29, Pa33, Gt1, Gt13, Gt14, Gt16, Gt17, Vi2, Neg1, Neg2.

[22] ET1, ET2, ET3, ET4, ET5, ET6

[23] Es 120

[25] Es12, Es86, Es87, Es93, Es107, EsIII, TrX, Pa9, Pa19, Ca4, Ad14, 40, LLV([1], str. 652-653)

[26] VP

Pogoste značilne in vsaj dvočrkovne besede

Najbolj pogoste in značilne, vsaj dvočrkovne venetske besede, dobljene z delitvijo zveznih venetskih besedil, so navedene v tabeli 4.

Navedene pogoste in zelo pogoste besede omogočajo ustrezno delitev zveznega besedila in njegovo razumevanje. Delitev zveznega besedila je sicer razvidna, vendar je pogosto možna v variantah, zato je navedeni spisec v pomoč predvsem pri ugotavljanju

zanesljivosti posamezne delitve. V spisku niso upoštevane posamezne črke, ki sicer predstavljajo dokaj veliko množico dovolj zanesljivih pomenov, vendar se pri njih pogosto izraža večpomenskost.

Tabela 4. Pogoste značilne in vsaj dvočrkovne besede

Zapisane besede	Prevod	Posamezno število besed	Skupaj
ai, aia, aie, ei, eia, ia, iai, iia, iu, iui	aja	22, 6, 1, 2, 1, 3, 44, 1, 5, 5	90
ac, ak, ako, ic, ik	ako	1, 8, 1, 1, 1	12
al,	ali	10	10
am, an, ana, en, eni, eno, in, ian, ini, ino, un	en, eni, in	1, 5, 1, 5, 1, 1, 6, 10, 1, 1, 1	33
ata, atei, ati, atta, atto	ata	4, 1, 1, 3, 1	10
bi, bial, bol	bil	2, 5, 1	8
bog, buk	bog	2, 4	6
boi, boskeal, voia, voioli	boj	4, 1, 2, 1	8
bos	boš	7	7
bos, sav, sou, ves, vos	ves	1, 1, 1, 5, 4	12
brbn	brbrati	9	9
cariko, tsari	čarovnik, čar	2, 1	3
co, he, lak, kad, ke, ko, ku	ko	8, 1, 1, 2, 3, 6, 1	22
cos, cus, kos, kus	kos	7, 1, 29, 2	39
da, di, do	do, da	2, 1, 3	6
dona, donasto, donom, doto, nasto, tona, tonasto	donašam, darujem	2, 36, 23, 4, 2, 1, 6	74
drdn	drdrati	9	9
ege, ego, ias, mego	ti, jaz	9, 46, 1, 32	88
ecvpetaris, ekupetaris, ekvopetaris, epetaris, eppetaris, eqvpetaris	popotnik	1, 6, 2, 3, 3, 1	16
ea, ei, ie, ii	je	1, 12, 13, 16	42
ga, ha	ga	3, 1	4
ge	gre	6	6
gen, gene, geni	žene, ženi	2, 6, 1, 2	11
gest, host	gost	3, 1	4
grgn	grgrati	9	9
han, huto, hutto	hiša	2, 1, 4	7
iar, iare, iarei, iari	mlad	16, 1, 1, 2	20
iat	žalost	7	7
iei, io, ioi, iuui, oi, oii, ui, uii, uio	joj	1, 7, 86, 1, 8, 1, 1, 1, 1	107
iom, mai, mii, moi	moj, moja	4, 3, 1, 2	10
is, ist, iste, isti, isto	isti	4, 7, 1, 5, 1	18
ca, har, ka, kai, kao, kvoi	kar, kot, kaj	1, 1, 2, 1, 13, 1	19
kal	kal	4	4
kanta, kantai, kante, kata, katai, kut, kute, kuts	pokop, grob	3, 2, 1, 2, 2, 3, 1, 1	15
ke, kele, tam, tna	ke, tam, tja, ko	13, 1, 1, 2	17
kon	konj	5	5
krkn	krkniti	14	14
le, lea, li	le	5, 1, 2	8
lamv, lan, lav, leme, lomo	glina, prah	1, 2, 1, 6, 1	11

Tabela 4 Nadaljevanje

Zapisane besede	Prevod	Posamezno število besed	Skupaj
lein, len, leno	len, miren	1, 7, 3	11
lok, vok	lok. lokev	3, 1	4
kve, les, los, tu, toukaj, tuka	les, sem, tu	2, 2, 3, 8, 1, 1	17
dar, doike, don. donke, lon, tar	lon, dar	2, 1, 1, 1, 9, 2	16
maist	mesto	5	5
mai, me, mei, men, mi, mn, mni, mnk, mno, mo, mon, moni	mi, meni, moj	3, 3, 1, 2, 3, 1, 8, 6, 1, 2, 4, 1	35
meriv	meril	4	4
mol, molte, molto	moli, molite	7, 1, 1	9
mrmn	mrmrati	9	9
na	na	13	13
an, na, nane, nai, nae, nei, nia, niae, niia	počiva, pokoj	1, 10, 1, 28, 1, 6, 1, 1, 1	50
nah, nav, van, ven, von	nebo	2, 1, 26, 3, 2	34
ne, nei, ni	ne, ni	3, 1, 6	10
nisi, ns	nisi	4, 1	5
non, noni, nun, oma	noni	2, 4, 2, 1	9
nei, noi	naj	3, 1	4
nos	naš, nam	3, 5	8
oekab	objokač	13	13
oekac	objokac	13	13
oekad	objokad	14	14
oekae	objokaje	12	12
oekag	objokag	13	13
oekai	objokuj	14	14
oekak	objokak	14	14
oekal	objokal	14	14
oekam	objokam	14	14
oekan	objokan	14	14
oekap	objokap	14	14
oekar	objokar	14	14
oekaš	objokaš	14	14
oekat	objokat	14	14
oekav	objokav	14	14
oekaz	objokaz	12	12
oge, ogo, ogon, ougo, ougon	ogenj	1, 2, 2, 2, 10	17
ok, oku, uko	oko	2, 1, 2	5
oll	ulje	4	4
an, on, oni, un	on	1, 15, 1, 1	18
op	ob	5	5
opet	zopet	3	3
os, osa, ost, oste, osti, osto, stati, stei, usto	ostane, stati	18, 1, 4, 2, 1, 14, 1, 1, 1, 1	44
padro, pan	gospod	1, 4	5
per, peri, pri	pri	3, 1, 3	7
porai, poraiš	siln, mogočen	3, 1	4

Tabela 4 Nadaljevanje

Zapisane besede	Prevod	Posamezno število besed	Skupaj
prpn	pripeti	9	9
ar, rai, ria, rio, roi, rui	raj	1, 6, 3, 1, 1, 1	13
ris	ris	3	3
gron, kluti, korp, nav, ren, rot, rut, ruta, rutu, rvti	grob	1, 1, 1, 7, 1, 1, 1, 1, 1, 1	16
robos	robavs	3	3
se	se	5	5
sal, sel, šai, šoi	sel, šel	2, 2, 1, 1	6
is, si, sie	si	1, 12, 1	14
sin, sini, son, sun, sus	sin	1, 1, 4, 1, 1	8
avak, iaka, nako, so, tako	to, tako	1, 1, 1, 4, 1	8
sti, sto, stoi	stoj	1, 2, 3	6
sto	sto	4	4
šainat, šainatei, šainitišei, šinatii	svetleč	1, 13, 1, 1	16
se, še	še	1, 3	4
šršn	sršeti	9	9
ta, tai, tait, te, tei, teii, ti, to, toa	ta, tej	6, 10, 1, 8, 14, 1, 1, 3, 1	45
te, ter	ter	2, 8	10
teti	teti	3	3
ti, tio	ti	39, 1	40
teni, tini	tinje, žar	1, 4	5
sanco, seno, tem, temel, temon, tn	tema, senca	1, 1, 1, 1, 1, 6	11
so, to	to, ta	4, 16	20
tolar, toler, tuler	tolar	2, 7, 2	11
tor, tora, tore, torei, tori, torna, tur, turi	potovati	4, 1, 1, 4, 3, 1, 3, 2	19
tr, tribusiatin, tribusziatin, tru, trumu, trumus, trumusi, trumusiati, trumusicam, trumusicatei, trumusicau, trumusiati, trumusiatiin, trumuskatei, trv, trvm, trvmsiate, trvmsicatei, tskatei	tromuzga	2, 1, 2, 4, 7, 1, 1, 1, 1, 18, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1	47
trtrn	tretri	11	11
ogsi, ugeo, ugeri, ugi, ugia, ugiai, ugiia, ugini, ugo, ugsiia, uig, vugi	umrl	1, 1, 1, 1, 3, 4, 1, 4, 1, 1, 2, 1	21
rok, rot, rotah, urek, urklei, urkli, uros	urok, uročen	1, 1, 2, 1, 2, 1, 1	9
va, ve, vo, vu	v	1, 2, 9, 1	13
val, vali	val	2, 2	4
vdan	vdan	6	6
vai, ve, vei	vej	1, 1, 6	8
ver, veri, vero, veroken, viiiren, vir, vira, virem, viremai, viren, virn, viro, viroi, virro, vreim, vrem	vera, verujoč	5, 1, 1, 1, 1, 1, 9, 1, 17, 1, 5, 2, 1, 1, 1, 1	50
vi	vi, ti, tebi	30, 9	39
vil, vila, vilo	vila	11, 1, 1	13
uan, vin, vn	ven	1, 9, 3	13
vo	v	9	9
vol	vol	4	4

Tabela 4 Nadaljevanje

Zapisane besede	Prevod	Posamezno število besed	Skupaj
volti, voltii, voltio, voltio	duša	14, 1, 4, 2	21
vrvn	vrveti	9	9
zoto	zato	10	10
zrzn	zrezati	10	10
x	tu, kes	13	13

Prikaz in utemeljitev pomena posameznih pogostih besed

Imena možnih božanstev:

Reitiiiai (34), *Trumusicatei* (48), *Aišet*, *Beleika*, *Bellenei*

Božanstvo *Reita*: *Reitiiiai*, *Reitiai*, *Reitiia*, *Reitiei*, *Ritiiiai*, *Reitan*, *Reitii*, *Reitiiiai*

Božanstvo *Reita* se daleč največkrat se pojavlja v zapisu REITIIAI in to v zvezi s ŠAINATEI, zato je upravičena teza, da gre za božanstvo, morda gre za Luno, ki je bila za takratne ljudi v nasprotju s Soncem prijetno posmrtno bivališče (35). Sonce je glavni vir življenja, ki s toploto in svetlobo oživlja zemljo in ji omogoča da rodi, zato predstavlja zemeljsko življenje. Luna pa le blede sveti in ne daje oživljajoče toplote, zato predstavlja življenje po smrti. Možni sta delitvi: REI TI IAI – (v) Raju ti ajaj in REITI IAI – (na) Reiti ajaj.

Po primerjavi različnih zapisov in razmisleku sem se odločil za delitev REITI IAI, kar pomeni prijetno posmrtno bivališče na Reiti.

Božanstvo *Tromuzga*: *Tribusiatin*, *Trumusiati*, *Trumusicam*, *Trumusicatei*, *Trumusicau*, *Trumusiati*, *Trumusiatiin*, *Trumuskatei*, *Trumusica* in okrajšave *Tru*, *Trum*, *Trumu*, *Trumus* ter *Mussiiatin*.

Božanstvo *Tromuzga* je tudi nedvoumno izkazano in se daleč največkrat pojavlja v zapisani obliki TRUMUSICATEI. Povezano je s čaščenjem vode in lahko pomeni:

Tromožje, kar ni verjetna razlaga, saj se pojavlja izključno pri tako ali drugače čaščenih vodah, kjer moški lik ni izrazit.

Trobožje je kar ustrezen pomen, ki pa ne daje odgovorov na čaščenje voda v vseh njenih oblikah in dejavnostih.

Tromuzga pa bi bilo ime trdejavnega božanstva, ki zajema vse oblike in dejavnosti vode tako v neživi kot zlasti še v živi naravi in je bistvena tudi v človeškem življenju.

Voda je naravni biser in nastopa v treh različnih stanjih: trdnem, tekočem in plinastem. Trdno stanje – led predstavlja nedejavnost ali neživo naravo, tekoče stanje – voda predstavlja temelje življenja, torej je bistveni pogoj za človekovo delovanje, plinasto stanje pa predstavljajo predvsem meglice, ki se praviloma dvigajo iz vode ali mokrega območja in prehajajo v oblake, ki se dvigajo v nebo in s tem nakazujejo prehod in povezavo narave in

človeka z nebesi. Oblaki pa tudi prinašajo dež, ki napoji zemljo in omogoči njeno rojevanje vsega živega. Voda je nujna pri spolni združitvi, pri rojstvu, dojenju, prehranjevanju, higieni in celotnem življenju, saj je vedno prisotna pri samih virih življenja (35).

Beseda je sestavljena in na začetku je uporabljen števniki tri ali izvorno *tru* v tretjem sklonu in se nanaša na trobožje, predvsem na troedinost vode v treh različnih stanjih.

Za njim nastopi *musica* s pomenom muzga: muževnosti – tekočine med lubjem in lesom v času rasti lesa, mozga – kostnega mozga, hrbtenjače in možganov, mezge – limfe, pa tudi drugih telesnih tekočin kot so kri, slina, solze in pot. Tudi pri spolni združitvi nastopa muzga tako pri vlaženju nožnice in penisa kot pri semenski tekočini. Kaj vse so častili naši predniki in kaj vse so pričakovali od naravnih danostih, ki so jih po božje častili, lahko le ugibamo in sklepamo iz nekaterih še znanih poganskih običajev.

Po primerjavi različnih zapisov in razmisleku sem se odločil za delitev TRU MUSICA T EI – tro muzgi ti ajaj, vendar sem pustil besedo v celoti in jo prevedel tromuzga, ki vsebuje vse navedene lastnosti in jo pustil neprevedeno tudi v angleščini, saj ni ustreznega angleškega izraza, ki bi zajel vse opisane dejavnosti.

Možno božanstvo *Aišet* se pojavi samo enkrat, zato ni verjetno, da pomeni božanstvo ampak se lahko deli na besede znanega pomena: AI ŠE T v pomenu: ajaj še ti, kar sem tudi upošteval pri delitvi besedila in prevodih.

Božanstvo *Belin* se sicer pojavlja le dvakrat: Beleika in Bellen, splošno znan pa je bog sonca Belin, zato navedeni besedi upoštevam kot ime božanstva Belina.

Skupaj se imena božanstev pojavljajo 84 krat.

Besede, ki izražajo verovanje

Besede: nah, nav, van, ven, von, s pomenom *nebo* se pojavljajo 34 krat; besede: ar, rai, ria, rio, roi, rui, s pomenom *raj* se pojavljajo 13 krat; besede: ver, veri, vero, veroken, viiren, vir, vira, virem, viremai, viren, virn, viro, viroi, virro, vreim, s pomenom *vera*, *verujoč* se pojavljajo 50 krat; besede: vil, vila, vilo, s pomenom *vila* se pojavljajo 13 krat; besede: volti, voltii, voltio, s pomenom *duša* se pojavljajo 21 krat; besede: bog, buk, s pomenom *bog* se pojavljajo 6 krat in besede: mol, molte, molto, s pomenom *moli*, *molite* se pojavljajo 9 krat, torej se najpogostejši izrazi za verovanja pojavljajo skupno kar 146 krat.

Besede, ki izražajo željo po ugodnem posmrtnem bivališču

Besede: ai, aia, aie, ei, eia, ia, iai, iia, iu, iui, ki izražajo željo ljudi ki so pisali ali naročili te napise, po ugodnem posmrtnem bivališču za pokojnika s pomenom *aja*, se pojavljajo 90 krat in besede: an, na, nane, nai, nae, nei, nia, niae, niia, s pomenom *počiva*, *pokoj* se pojavljajo 50 krat, torej skupno kar 140 krat in so večinoma vezana na napise z božanstvoma Reita in Tromuzga, ki se pojavljata 82 krat.

Besede, ki izražajo žalost po pokojniku ali žalost nad njegovo usodo

Besede:iei, io, ioi, iuui, oi, oii, ui, uui, uio s pomenom *joj* in podobnimi pomeni, ki izražajo žalost po pokojniku ali žalost nad njegovo usodo, so zelo pogosti, večkrat jih je tudi precej v enem samem napisu, zato se pojavljajo kar 107 krat.

Besede, ki izražajo sorodstvena razmerja

Besede: ata, atej, ati, atta, atto, s pomenom *ata* se pojavljajo 10 krat; besede: gen, gene, geni s pomenom *žena* se pojavljajo 11 krat; besede: noni, nun, oma s pomenom *noni* se pojavljajo 9 krat; besede: sin, sini, son, sun, sus s pomenom *sin* se pojavljajo 8 krat; besede: teti s pomenom *teta* 3 krat, skupno se pojavljajo pogostejši izrazi za sorodnike kar 41 krat.

Besede, ki izražajo dar, darovanje, darovalca in osebo za katero se daruje

Besede: dar, doike, don, donke, lon, tar s pomenom *lon*, *dar* se pojavljajo 16 krat; besede: dona, donasto, donom, doto, nasto, tona, tonasto, s pomenom *donašam*, *darujem* se pojavljajo 74 krat; besede: ege, ego, s pomenom *njega*, *njemu* se pojavljajo 55 krat; besede: ias, mego, s pomenom *jaz* se pojavljajo 33 krat, torej skupno kar 178 krat.

Besede, ki izražajo urok, čarovnijo in čarovnika

Besede: rok, rot, rotah, urek, urklei, s pomenom *urok* se pojavljajo 9 krat; besede: cariko, tsari, s pomenom *čarovnik*, *čaraj* se pojavljajo 3 krat; besede: cos, cus, kos, kus, s pomenom *kos*, čarovnik, se pojavljajo 39 krat ali skupno 51 krat.

Besede, ki izražajo željo, da pokojni ostane mlad ali enak

Besede: iar, iare, iarei, iari, s pomenom *mlad* se pojavljajo 20 krat; besede: os, osa, ost, oste, ostei, osti, osto, stati, stei, usto, s pomenom *ostani*, *stati* se pojavljajo 44 krat; besede: is, ist, iste, isti, isto, s pomenom *isti* se pojavljajo 18 krat, torej skupno 82 krat.

Besede, ki izražajo smrt, ogenj, grob in pokop

Besede: ogsi, ugeo, ugeri, ugi, ugia, ugiai, ugiia, ugini, ugo, ugsiia, uig, vugi s pomenom *smrt* in *umrl* se pojavljajo 21 krat; besed: kut, kute, kuts, s pomenom *pokop*, *grob* se pojavljajo 15 krat; besede: oge, ogo, ogon, ougo, ougon, s pomenom *ogenj* se pojavljajo 17 krat; besede: gron, kluti, korp, nav, ren, rot, rut, ruta, rutu, rvti s pomenom *grob* se pojavljajo 16 krat, torej skupno kar 69 krat.

Besede, ki izražajo delovanje

Velelniki besed: brbn s pomenom *brbrati* se pojavlja 9 krat; drdn s pomenom *drdrati* 9 krat; grgn s pomenom *grgrati* 9 krat; krkn s pomenom *krkniti* 14 krat; mrmn s pomenom *mrmrati* 9 krat; prpn s pomenom *pripeti* 9 krat; šršn s pomenom *sršeti* 9 krat; trtrn s pomenom *treti* 11 krat; vrvn s pomenom *vrveti* 9 krat; zrzrn s pomenom *zrezati* 10 krat ali skupno 98 krat.

Besede, ki izražajo objokovanje

Besede: oekab s pomenom *objokač* se pojavlja 13 krat, oekac s pomenom *objokac* 13 krat, oekad s pomenom *objokad* 14 krat, oekae s pomenom *objokaje* 12 krat, oekag s pomenom *objokag* 13 krat, oekai s pomenom *objokuj* 14 krat, oekak s pomenom *objokak* 14 krat, oekal s pomenom *objokal* 14 krat, oekam s pomenom *objokam* 14 krat, oekan s pomenom

objokan 14 krat, *oekap* s pomenom *objokap* 14 krat, *oekar* s pomenom *objokar* 14 krat, *oekaš* s pomenom *objokaš* 14 krat, *oekat* s pomenom *objokat* 14 krat, *oekav* s pomenom *objokav* 14 krat in *oekaz* s pomenom *objokaz* 12 krat, torej skupno kar 217 krat.

Pregled venetskih napisov

Zbrani venetski napisi so številčno prikazani v tabeli 5.

Tabela 5. Napisi v venetski pisavi

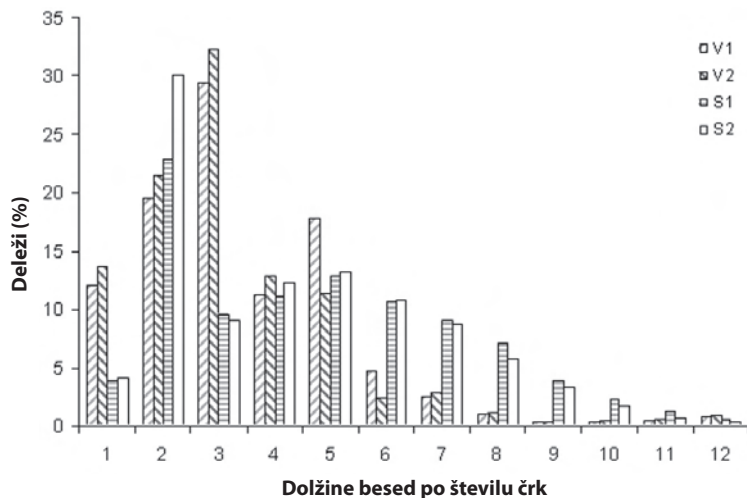
	Napisov	Besed	Črk
Prebrani in razumljeni napisi v venetski pisavi	393	2443	8728
Kratki večpomenski napisi v venetski pisavi	50		144
Neprebrani novejši napisi v latinici	102		1334
SKUPAJ	545		10206

Poleg napisov v venetski pisavi je tudi mnogo napisov v latinici berljivih na slovanskih osnovah, vendar jih ni bilo možno obdelati v tem delu, saj bi se obseg močno povečal, sami zaključki pa ne bi prinesli bistvenih novosti. Tudi tu se pojavljajo že znane besede, ki omogočajo njihovo razumevanje: ATA-ata, CVRONI-kurjen, CRVREL-ohromel, CANTA-grob, FOVGO-ogelj, FREMA-veren, ILI-ilo, KON-konj, MATER-mater, MEN-meni, MILI-mili, MOL-moli, NERCA-nergati, NONI-noni, POL-potem, RVT-grob, SCOR-skor, SON-sin, TITINIA-titiajaj, TRIBV-tromuzga, VAN-nebo, VOLTI –dušo, itd. To zlasti velja za prvo najboljše skupino 66 zapisov iz 780 črk od EsI do EsLXIX. V drugi skupini se kar 8 krat pojavlja pripis V. S. L. M., zato ne more biti niti ime pokojnika, niti naziv izdelovalca, ampak mora pomeniti slovo umrlemu. Kratica V. S. L. M. je morda latinska: *votum soliit libens merito* s pomenom obljubo izpolnil ljubeznivo in primerno. Možno pa je branje na slovanskih osnovah in lahko pomeni: VAN S LON MEGO – nebu z darom jaz.

Primerjava venetskih in slovenskih besedil

Prevode venetskih napisov primerjam tudi z rezultati, navedenimi doktorski disertaciji Primoža Jakopina: *Zgornja meja entropije pri leposlovnih besedilih v slovenskem jeziku* [33]. V njej so upoštevana besedila 60 del, 40 avtorjev, in vsa besedila Cirila Kosmača – 52 del, v skupnem številu znakov 19.281.418, kot so podani tam v tabeli 28 v poglavju 5.1 Znaki. V poglavju 5.2.2 Dolžine besed [33] je slika 13, ki prikazuje porazdelitev dolžin vseh besed v obeh vzorcih. Ta porazdelitev je primerjana na grafu 3 z vzorcema venetskih besedil.

Iz grafa je razvidno bistveno odstopanje pri eno in tri črkovnih besedah, kar je pogojeno z mnogimi okrajšavami, pa tudi z mnogimi vzkliki: AIA, IOI itd. Močno pa je opazno tudi odstopanje pri srednje dolgih besedah, ki v nagrobnih napisih niso pogoste. Pri daljših besedah je ujemanje sicer večje, vendar gre na račun imen in vzdevkov božanstev. Izrazito je opazno tudi zmanjšanje obsega pri 5 in 6 črkovnih besedah pri vzorcu V2 zaradi izločitve ponavljalnih delov venetskih besedil.

Graf 3. Porazdelitev po dolžinah besed vseh vzorcev

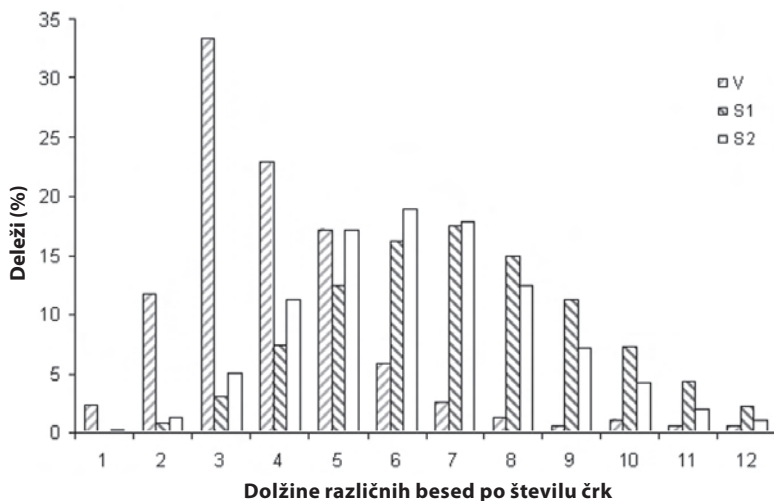
V1 podaja deleže vseh besed prebranih venetskih napisov po številu črk.

V2 podaja deleže besed prebranih venetskih napisov brez ponavljalnih delov po številu črk.

S1 podaja delež besed v prvem vzorcu navedenih slovenskih besedil po številu črk.

S2 podaja delež besed v drugem vzorcu navedenih slovenskih besedil po številu črk.

Primerjavo izvedemo tudi s porazdelitvijo dolžin različnih besed, ki je podana v poglavju 5.2.2 Dolžine besed na sliki 14 [33]. Primerjava je podana v grafu 4 in sicer:

Graf 4. Porazdelitev po dolžinah različnih besed vseh vzorcev

V podaja deleže različnih besed prebranih venetskih napisov po številu črk.

S1 podaja delež različnih besed v prvem vzorcu slovenskih besedil po številu črk.

S2 podaja delež različnih besed v drugem vzorcu slovenskih besedil po številu črk.

Ta primerjava od vseh najbolj odstopa, kar je razumljivo, saj je nabor različnih venetskih besed zaradi velike podobnosti večine napisov primerjalno zelo majhen. Izrazito so očitne okrajšave in kratki vzkliki in zaimki: AI, AK, AL, AN, CO, EI, EN, IE, II, IU, KA, KE, NA, ON, OS, OI, SI, TE, TI, TO, TU, VI, VO, AIA, EGE, EGO, IAI, IOI, NAI, TAI, TEL, itd. Izstopajo tudi besede s 4 črkami: DRDN, TRTN, KRKN, MRMN, PRPN, ŠRŠN in ZRZN ter MEGO in OSTI, pa tudi s 5 črkami: DONOM, OEKA s spremenljivo zadnjo črko, REITI, TOLER, VIREM in VOLTI. Drugi slovenski vzorec je očitno nekoliko bližji venetskemu vzorcu.

Podatki za graf 3 in 4 so podani tudi v tabeli 6.

Tabela 6. Porazdelitev po dolžinah vseh besed in različnih besed po vseh vzorcih.

besed	Vseh besed						Različnih besed			
	št. V1	št. V2	delež V1	delež V2	delež S1	delež S2	št. V	delež V	delež S1	delež S2
1	292	292	11,95	13,63	3,9	4,1	19	2,41	0,1	0,2
2	475	459	19,44	21,42	22,9	30	92	11,68	0,8	1,26
3	717	690	29,35	32,20	9,6	9,05	263	33,38	3	5,05
4	275	275	11,26	12,83	11,1	12,35	181	22,97	7,4	11,2
5	436	244	17,85	11,39	12,9	13,2	136	17,26	12,5	17,18
6	115	52	4,71	2,43	10,7	10,8	46	5,84	16,25	18,88
7	62	62	2,54	2,89	9	8,7	20	2,54	17,55	17,95
8	23	23	0,94	1,07	7,2	5,7	10	1,27	14,97	12,47
9	8	6	0,33	0,28	3,85	3,25	4	0,51	11,2	7,25
10	9	9	0,37	0,42	2,3	1,6	9	1,14	7,28	4,3
11	11	11	0,45	0,51	1,2	0,7	4	0,51	4,4	2,06
12	20	20	0,82	0,93	0,55	0,3	4	0,51	2,28	1
VSE	2443	2143	100,00	100,00	100,00	100,00	788	100,00	100,00	100,00

V poglavju 5.3.1 Dolžina povedi [33] pa je tudi Slika 17. Porazdelitev dolžin povedi v besedah za vsak vzorec posebej. Tudi to sliko bomo primerjali z vzorcema venetskih povedi na grafu 5:

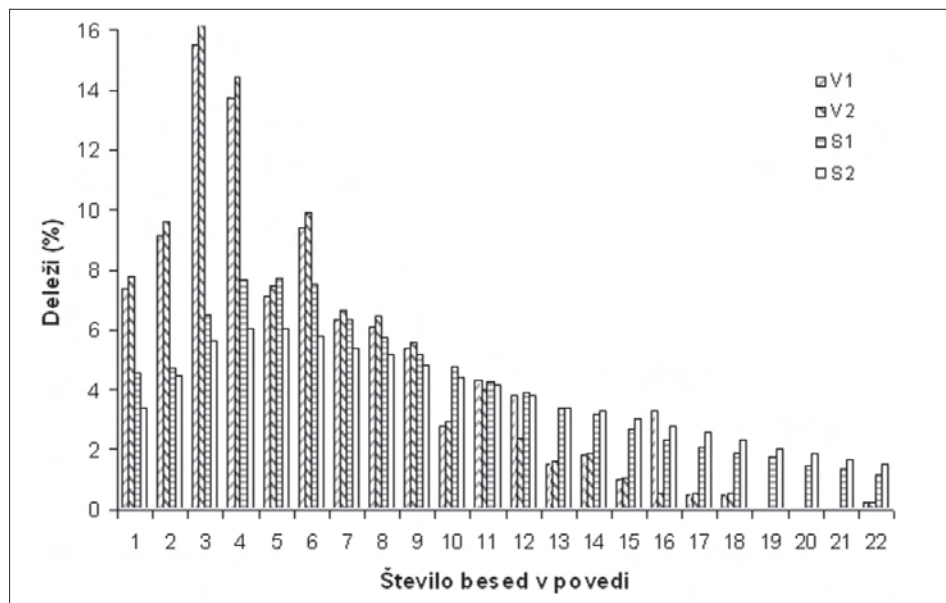
V1 podaja deleže vseh prebranih venetskih besedil po številu besed.

V2 podaja deleže prebranih venetskih besedil brez ponavljalnih delov po številu besed.

S1 podaja deleže povedi v prvem vzorcu navedenih slovenskih besedil po številu besed

S2 podaja deleže povedi v drugem vzorcu navedenih slovenskih besedil po številu besed.

Tudi tu je opazna razlika pri zelo kratkih napisih, kar je razumljivo, saj je težko primerjati običajno pisano besedo s skromnimi nagrobnimi napisi. Opazen je padec pri V2 pri 16 in 12 besednih napisih zaradi izpustitve ponavljalnih zapisov. Pri srednje dolgih napisih od 5 do 12 besed pa je ujemanje dokaj dobro.

Graf 5. Dolžine povedi venetskih in slovenskih besedil po številu besed

Verjetnosti prečkovanj in prevodov

Zajete so le prevedene besede in njihove črke. Verjetnosti prečkovanja črk in napisov ter branja besed in napisov so za vsak napis posebej podane v Katalogu napisov in prevodov. Ocene so podane na podlagi postavljenih kriterijev. Zmnožki ocen podajajo verjetnosti prečkovanj in prevodov. Zbir verjetnosti pa statistično uvršča napise glede prečkovanj in branj po kriterijih podanih v delovnih hipotezah, tabela 7 in 8.

Tabela 7. Kriteriji ocenjevanja in verjetnosti prečkovanj

Ocena	Kriterij (%)	Napisi števil.	Delež (%)	Besede števil.	Delež (%)	Črke števil.	Delež (%)
odlično	> 85	297	75,57	1821	74,54	6188	71,80
prav dobro	> 70	74	18,83	483	19,77	1946	22,58
dobro	> 55	17	4,33	117	4,79	405	4,70
zadostno	> 40	5	1,27	22	0,90	79	0,92
SKUPAJ		393	100	2443	100	8618	100

Odlično oceno prečkovanja je dobilo več kot 75% prečkovanj napisov, verjetnost prečkovanj besed in črk pa se nekoliko zmanjša in prerezporedi s prav dobro skupino.

Tabela 8. Kriteriji ocenjevanja in verjetnosti prevodov

Ocena	Kriterij	Napisi	Delež	Besede	Delež	Črke	Delež
	(%)	štev.	(%)	štev.	(%)	štev.	(%)
odlično	> 80	204	51,91	1503	53,42	5157	59,84
prav dobro	> 60	90	22,90	574	23,49	1831	21,26
dobro	> 40	82	20,87	490	20,06	1439	16,70
zadostno	> 20	17	4,32	74	3,03	190	2,20
SKUPAJ		393	100	2443	100	8618	100

Odlično oceno prevodov je dobilo več kot 50% prevedenih napisov, verjetnost prevedenih besed pa se poveča in prerazporedi s prav dobro in zadostno skupino, verjetnost črk v prevodih pa se še bolj poveča in se prerazporedi s prav dobro in dobro skupino.

Rezultati prečrkovanj in prevajanj so odlični in potrjujejo uspešno zaključeno delo. Prebrani so tudi vsi znani venetski napisi na slovenskih tleh, kar je pomembno za pravilno ovrednotenje naše tedanje kulture in zgodovine. Pri obravnavi starih zapisov ni možno vedno ugotoviti dejanske vsebine, zato sta pri vsakem napisu ocenjena tako verjetnost pravilnega prečrkovanja kot prevajanja. Možne so vedno izboljšave, ki se bodo pojavile z novimi, doslej še neznanimi besedili in s še izboljšanim razumevanjem že znanih, še ne prebranih ali tudi že prebranih venetskih napisov.

Katalog venetskih napisov, besed in prevodov

Slovar venetskega jezika

Na podlagi navedenih imen božanstev in pogostih besed je bilo zvezno besedilo ustrezno deljeno na posamezne besede z znanim pomenom. To je omogočilo prevode napisov v sedanjem slovenskem in angleškem jeziku. Prevodi so oblikovani tako, da se kar najbolj prilegajo originalnemu zapisu, to je, da je besedni red prevoda tak, kot je besedni red v napisu, zato ne zvane sodobno, vendar tako bolje kažejo na jezik tedanjega časa. Nепrevedenih je ostala le večina zapisov v latinici, ki so novejšega obdobja in se že mešajo z drugimi italjskimi jezikovnimi prvinami. Nепrevedeni so tudi zelo kratki in zelo poškodovani ali zelo nepopolni zapisi, saj ni moč z zadostno zanesljivostjo ugotoviti njihove vsebine. Prebranim venetskim napisom so podane njihove posamezne in skupne verjetnosti prečrkovanja in branja. Vsa besedila so označena z običajnimi oznakami in so zbrana v posebni prilogi "Katalog napisov, besed in prevodov". Vseh vključenih napisov je 545, vseh znakov v njih 10.206. Prebranih napisov je 393, razdeljenih na 2443 besed in v njih je 8618 znakov. Nепrebranih, prekratkih in pomanjkljivih napisov je 50 (144 znakov). Nепrebrana sta 102 novejša napisa v latinici (1334 znakov). Napisov berljivih v obeh smereh je 80, branje v obratni smeri je napisano s poševnimi črkami.

Na podlagi razumljenih in prevedenih napisov je sestavljen tudi slovar venetskega jezika, ki obsega 852 besed, najdenih v znanih venetskih napisih. Tudi v slovarju so

podane različice, saj ni možno vedno upoštevati prav določeno vsebino pri tako različnem zapisovanju, kot je razvidna iz zapisa pogostejših in znanih venetskih besed, še posebej imen božanstev. Slovar zajema besede zapisane v originalnem prečrkovanju, njihov pomen v slovenskem in angleškem jeziku, navedbo v katerem zapisu je dana beseda in potrebna pojasnila pri imenih božanstev, narodov in pri besedah skritih pomenov. Besede prebrane v obratni smeri so napisane s poševnimi črkami. Slovar je pripravljen v posebni prilogi "Slovar venetskega jezika".

Ker sta Katalog in Slovar obširna, nista natisnjena v tem Zborniku, bosta pa objavljena v naslednjem zborniku. Kdor bi želel dobiti na vpogled katerega od njiju, naj piše zanj avtorju na naslov, ki je podan na koncu Zbornika v poglavju **Naslovi avtorjev - Authors' addresses**.

Zaključek

Postopna obdelava celotnega obsega znanih venetskih napisov, opisana v delovnih hipotezah, je omogočila dovolj dobro delitev zveznega besedila in razumevanje prebranih besedil. Mestoma so možna tudi drugačna branja, ki lahko delno spremenijo del prevedenega besedila, celoten pomen pa lahko spremenijo le pri zelo kratkih ali z okrajšavami izraženimi napisi. Celotni izbor prebranih zveznih napisov je zato razumno razdeljen in preveden v slovenski in angleški jezik tako, da omogoča nadaljnje poglobljanje v posamezna besedila. Prvič je narejen tudi celotni slovar venetskega jezika, ki obsega vse besede v navedenih besedilih in navaja napise, kjer so te besede. Slovar omogoča dobro razumevanje že navedenih besedil in ustrezno branje novo odkritih besedil v istem ali podobnem jeziku. Nепrevedeni so praviloma ostali le zapisi v latinici, ki so novejšega obdobja in se že mešajo z drugimi italjskimi jezikovnimi prvinami. Nепrevedeni so tudi zelo kratki in zelo poškodovani ali nepopolni zapisi, saj ni moč z zadostno zanesljivostjo ugotoviti njihove vsebine. Več kot $\frac{3}{4}$ napisov dosega odlično prečrkovanje in več kot $\frac{1}{2}$ napisov dosega odlične prevode, kar omogoča nedvoumne rezultate in uspešno zaključeno delo prečrkovanja, branja, prevajanja in slovarja.

Veneti, Etruščani, Wendi, Reti in drugi naši jezikovni predniki, ki so naseljevali večji del Srednje Evrope, so s svojo pisno, gradbeno, religiozno, kmetijsko in tehnično kulturo nedvomno bistveno pripomogli k vsestranskemu razvoju antične kulture, ki je gradila predvsem na njihovi osnovi. Naši jezikovni predniki pa so delno tudi naši krvni predniki, saj so v celoti ovržene teorije o masovnem preseljevanju narodov. Prav tako so ovržene tudi teorije o naselitvi zahodnih Slovanov na sedanja in še zahodnejša ozemlja v osrednji Evropi, v 6. stoletju. Tudi ta jezikovna študija potrjuje že do sedaj znana dejstva, da so starejši etruščanski in vsi venetski napisi berljivi in razumljivi na slovanskih osnovah. Zanimivo je, da je za razumevanje teh prastarih napisov ustrezná sedanja slovenščina in ni bilo potrebno iskati izrazov v rekonstruirani praslovanščini, kar postavlja sedanje »znanstveno« pojmovanje praslovanščine pod resen znanstveni vprašaj. Tudi tu se je pokazala slovenščina z upoštevanjem jezikovnega bogastva širšega istrsko–tolminskega območja kot izrazito arhaični jezik in zelo dobro orodje za razumevanje teh prastarih napisov.

Literatura

1. G B Pellegrini, A L Prosdocimi, *La lingua Venetica*, Istituto di glottologia dell universita di Padova, Circolo linguistico Fiorentino, Padova 1967
2. L Prosdocimi, Unna iscrizione inedita dal territorio atestino. Nuovi aspetti epigrafici linguistici culturali dell'area paleoveneta, *Lettere ed Arti* **1968-1969**, CXXVII, 123-183.
3. M Lejeune, *Manuel de la langue Venete*, Carl Winter, Universitätsverlag, Heidelberg 1974
4. M Pallottino, G Mansuelli, A L Prosdocimi, *Il Venetico, Lingue e dialetti dell'Italia antica*, vol.VI, Roma 1978, 257-380.
5. G Fogolari, A L Prosdocimi, *I Veneti antichi*, Studio Editoriale Programma, Padova 1988, 282-284
6. A Marinetti, *AKEO I Tempi della Scrittura, Veneti antichi*. Alfabeti e documenti, TIF Cornuda, Montebelluna, Museo di Storia Naturale e Archeologia, Cornuda 2002
7. V P Nikčević, Kritika monogenetskoga etničkoga I jezičkoga pristupa, *Zbornik 3. Mednarodne konference, Sledovi Evropske preteklosti*, Jutro, Ljubljana 2003, 24-42
8. V Vodopivec, Atestinske tablice verski in jezikovni pomniki naših prednikov, *Zbornik 1. mednarodne konference, Veneti v etnogenezi srednjeevropskega prebivalstva*, Jutro, Ljubljana 2002, 167-181
9. M Alinei, *The paleolithic continuity theory on indo-evropean origins, an introduction*, continuitas.com, Alessandro Peroni, www.continuitas.com/intro.html,
10. M Alinei, Interdisciplinary and linguistic evidence for Palaeolithic continuity of Indo-European, Uralic and Altaic populations in Eurasia, with an excursus on Slavic ethnogenesis. Conference "Ancient settlers in Europe", Kobarid 2003
11. J Škulj, Etruscans, Veneti and Slovenians – a genetic perspective, *Zbornik 4. mednarodne konference Staroselci v Evropi*, Jutro, Ljubljana 2005, 20-30
12. R D Gray, Q D Atkinson, Language-tree divergence times support the Anatolian theory of Indo-European origin, *Nature*, **2003**, 426, 435 - 439
13. J Škulj, Genetske raziskave in njihov pomen za proučevanje Venetov, *Zbornik 2. mednarodne konference Praprebivalstvo na tleh Srednje Evrope*, Jutro, Ljubljana 2002, 31-39
14. V Pavšič (M Bor), J Šavli, I Tomažič, *Etruščani in Veneti* (Tomažič I, Ed.), Editiones Veneti, Wien 1995
15. M Bor, J Šavli, I Tomažič, *Veneti naši davni predniki*, Editiones Veneti, Ljubljana, Wien 1989, 185-443 (German Ed. 1988, Italian Ed. 1991, English Ed. 1996, Russian Ed. Vol. I, 2003)
16. V Vodopivec, Primerjava branj Pyrgijskih zlatih ploščic, *Zbornik posveta Praprebivalstvo na tleh srednje Evrope*, Jutro, Ljubljana 2003, 51-63
17. D M Žunkovič, *Die Slaven ein Urfolk Europas* (Slovani prvotno ljudstvo Evrope), šesta izdaja, H. - Slovak, Kremsier, Wien 1911
18. A Ambrožič, Etymological paralelism in inscriptions from ancient Gaul, *Zbornik 1. mednarodne konference Veneti v etnogenezi srednjeevropskega prebivalstva*, Jutro, Ljubljana 2002, 131-149
19. A Ambrožič, *Gordian knot unbound, Old Phrygian inscriptions*, Toronto, Cytera press 2002
20. A Ambrožič, *Journey back to the Garuma*, Toronto, Cytera press 2000
21. A Ambrožič, *Adieu to Brittany*, Toronto, Cytera press 1999
22. A Ambrožič, G Tomezzoli, The »Tavola da Este« inscription, *Zbornik mednarodnega posveta Sledovi Evropske preteklosti*, Jutro, Ljubljana 2004, 132-146
23. A Ambrožič, P Serafimov, Giancarlo Tomezzoli, The Venetic Inscription Es 120 on the cup of "Scolo di Lozzo", *Zbornik četrte mednarodne konference Evropski staroselci*, Jutro, Ljubljana 2006, 171-179

24. I Tomažič, G Tomezzoli, The inscription Pauli no. 39, *Zbornik mednarodnega posveta Sledovi Evropske preteklosti*, Jutro, Ljubljana 2004, 147-157
25. F S Smole, Nekaj o venetskih napisih, *Zbornik četrte mednarodne konference Evropski staroselci*, Jutro, Ljubljana 2006, 145-170
26. A Kumar, Analiza in razlaga napisov na Vojvodskem prestolu, *Zbornik četrte mednarodne konference Evropski staroselci*, Jutro, Ljubljana 2006, 181-192.
27. G Tomezzoli, M Silvestri, Linguistic computational analysis to measure the distances between Venetic, Latin and Slovenian languages, *Zbornik 3. mednarodne konference Staroselci v Evropi*, Jutro, Ljubljana 2005, 77-85 – elektronska baza podatkov
28. V Vodopivec, Študija prečrkovanj in branj najstarejšega Venetskega napisa, *Zbornik 3. mednarodne konference Staroselci v Evropi*, Jutro, Ljubljana 2005, 121-130
29. V Vodopivec, Primerjava branj Retijskega napisa na meču iz Verone, *Zbornik mednarodnega posveta Sledovi Evropske preteklosti*, Jutro, Ljubljana 2004, 158-165
30. A Berlot, *Eine Studie über die Sprachen der Rassenen oder der Etrusker*, Burlett, Zürich 1966
31. A Berlot, I Rebec, *So bili Etruščani Slovani?*, Založba Lipa, ČGP Delo, Ljubljana, Koper 1984
32. J Istenič, Zapisi v venetski pisavi na Koroškem in v Sloveniji, *Zgodovinski časopis* 1985, 39, 313-334
33. P Jakopin, Zgornja meja entropije pri leposlovnih besedilih v slovenskem jeziku, *Doktorska disertacija*, Fakulteta za elektrotehniko, Ljubljana, 1999. <http://www.ff.uni-lj.si/hp/pj/disertacija/statopis.html>.
34. G Tomezzoli, M Silvestri, <http://www.kortlandt.nl/editions/freis.html>, <http://kodeks.uni-bamberg.de/AltSloven/Quellen/ASL.Ratetsch.htm>, <http://kodeks.uni-bamberg.de/AltSloven/Quellen/ASL.Sittich.htm>, <http://kodeks.uni-bamberg.de/AltSloven/Quellen/ASL.Castelmonte.htm>
35. L. Sever, Iskal sem prednamce, samozaložba, Turjak 2003.

Povzetek

Venetski napisi so že dolgo znani in za tiste čase dokaj obsežni ter so obdelovani s strani različnih bolj ali manj usposobljenih ljudi. Predvsem so to priznani venetologi, ki napisov ne razumejo in slovenetologi, ki razumejo napise na slovanskih osnovah. Medtem ko v samem prečrkovanju ni bistvenih razlik med venetologi in slovenetologi, pa so bistvene razlike pri razumevanju zapisanih besedil. Italijanski, francoski in nemški venetologi zagovarjajo izvor venetskega izrazja iz kentumske skupine na podlagi grških, latinskih, romanskih in celo germanskih osnov, pri čemer nimajo nobene realne podlage, saj po njihovih lastnih izjavah obravnavanih besedil ne razumejo. Praviloma berejo v napisih samo imena, kar omogoča skoraj poljubno razlago, saj se z imeni vedno lahko pokrije prav vsaka, tudi povsem neznan besedila. Tako branje lahko obravnavamo le kot možno delovno hipotezo, ki pa je prepričljivo ovržena s primerjavami njihovih prevodov in prevodov posameznih venetskih in etruščanskih napisov na slovanskih osnovah. Slovenetologi zastopajo satemski in slovanski izvor venetskih napisov ter z dobrim razumevanjem mnogih venetskih, retijskih, wendskih, frigijskih in etruščanskih napisov potrjujejo pravilnost svojih predpostavk.

Venetski napisi do sedaj niso bili obravnavani skupno, zato sem postavil vse venetske napise pod iste kriterije tako, da je možna njihova primerjava tako po izrazju kot tudi po namenu ali po vsebini napisov. Po postopni obdelavi podani v delovni hipotezi ter analizah in rezultatih je razvidno, da so vsi venetski napisi razumljivi v slovanskem izrazju. Na podlagi razumevanja vsebine je bila možna dokaj ustrezna delitev praviloma zveznega besedila, kar je podalo osnovo

za pripravo ustreznega slovarja venetskih besed. Tudi tu se izkaže slovenščina kot izrazito arhaični jezik in kot izjemno orodje za proučevanje najstarejših slovanskih zapisov, saj ni bilo nobene potrebe po uporabi izrazov v domnevni praslovanščini. Nabor napisov je dovolj obsežen in arheološko, jezikovno in časovno dovolj dokumentiran, da omogoča podane zaključke. Več kot $\frac{3}{4}$ napisov dosega odlično prečrkovanje in več kot $\frac{1}{2}$ napisov dosega odlične prevode, kar omogoča nedvoumne rezultate in uspešno zaključeno delo prečrkovanja, branja, prevajanja in slovarja. Ti rezultati nedvoumno pričajo o Venetih kot naših slovanskih in slovenskih jezikovnih prednikih. Ti so po zadnjih znanstvenih dokazih tako arheologije kot genetike in jezikoslovja, poselili tedanje venetsko, sedaj slovansko in večji del po Germanih in Romanih potujčeno ozemlje, že v stari kameni dobi. Ta najnovejša znanstvena dognanja najbolje zajema teorija kontinuitete, ki je izdatno podprta z dejstvi in jo upravičeno smatramo kot zmagovalko med razvojnimi in poselitvenimi teorijami.